

Світлана Кулак,
здобувачка вищої освіти другого (магістерського) рівня
Олег Фасоля,
канд. пед. наук,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

РОЗВИТОК МОТИВАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ СТАРШОЇ ШКОЛИ ДО ВИВЧЕННЯ БІОЛОГІЇ

Проблема зниження мотивації старшокласників до вивчення біології набула особливої актуальності у сучасних умовах трансформації освіти. Біологія як базова природнича дисципліна формує науковий світогляд, екологічну свідомість, критичне мислення, а також закладає підґрунтя для подальшої професійної підготовки у медичних, біотехнологічних та екологічних галузях [1]. Водночас численні дослідження свідчать про низький рівень пізнавальної активності учнів та недостатній інтерес до предмета [2].

Мета нашого дослідження полягала у визначенні педагогічних умов, які сприяють розвитку внутрішньої мотивації учнів старшої школи до вивчення біології, з урахуванням їхніх вікових, когнітивних та особистісних особливостей. Теоретичну основу становила теорія самодетермінації Е. Десі та Р. Райана, що підкреслює важливість розвитку автономії, компетентності та соціальної підтримки як чинників внутрішньої мотивації [3].

Проведене дослідження охоплювало констатувальний та формувальний етапи експерименту за участі учнів старших класів закладів загальної середньої освіти. На констатувальному етапі було виявлено переважання зовнішньої мотивації та інструментального ставлення до навчання. Формувальний етап передбачав впровадження комплексу методичних

стратегій, що поєднували проблемне навчання (Problem-Based Learning), гейміфікацію, проєктну діяльність та міжпредметні завдання [4].

Результати показали статистично значуще зростання рівня внутрішньої мотивації в експериментальній групі, порівняно з контрольною. Учні продемонстрували вищу залученість у навчальний процес, зростання пізнавальної активності, ініціативності та відповідальності за результати. Використання інтерактивних цифрових технологій (віртуальні лабораторії, AR/VR-середовища) підвищило емоційне залучення, забезпечило наочність та дало можливість поєднувати теорію з практикою [5; 6]. Наукова новизна дослідження полягає у розробці та науковому обґрунтуванні комплексної моделі розвитку мотивації старшокласників до вивчення біології, яка передбачає інтеграцію традиційних і сучасних методів навчання та орієнтацію на індивідуальні потреби здобувачів освіти. Практичне значення полягає у створенні методичних рекомендацій для вчителів біології щодо впровадження інноваційних форм і технологій навчання, спрямованих на підвищення пізнавальної мотивації школярів.

Отже, формування стійкої мотивації учнів старшої школи до вивчення біології можливе за умов створення емоційно підтримувального освітнього середовища, використання активних методів навчання та впровадження цифрових технологій, що забезпечують дослідницьку діяльність, автономію та відчуття успіху.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Чміль Н. І. Фасилітація як ефективний метод навчання на уроках біології та екології. *Біологія і хімія в школі*. 2020. № 6. С. 18–23.
2. Криворучко І. І., Ковтанюк М. С. Використання цифрових платформ у шкільному курсі біології. *Біологія і хімія в школі*. 2021. № 3. С. 12–16.

3. Deci E. L., Ryan R. M. Self-Determination Theory. Basic Psychological Needs in Motivation, Development, and Wellness. Guilford Press, 2017.
4. Небикова Т. А., Люленко С. О., Омельченко В. С. Теоретичні засади формування мотивації пізнавальної діяльності учнів у процесі навчання біології. *Біологія і хімія в школі*. 2022. № 5. С. 8–13.
5. Моржецький О. В., Єсаулов М. Ю., Татарчук В. В. Гейміфікація у викладанні біології: методичні аспекти. *Педагогіка і психологія*. 2022. № 3. С. 45–51.
6. LabInApp Virtual Labs: Enhancing Biology Learning through Immersive Simulations. *Journal of Science Education and Technology*. 2023. № 4. P. 102–110.